

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. V. An per voluntatem antecedentem præparentur homini, in statu
naturæ lapsæ, media, seu auxilia ad salutem sufficientia?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

contendimus, Deum talem consensum ab humana voluntate non expectare, vel supponere, sed illum per suam gratiam præparantem & applicantem, intus in corde hominis efficere, ut clare explicat & docet August Epistola 107. ubi sic habet: *Quapropter ut in Deum credamus & per vim eius, non volentis, neque currentis, sed in Deum non quia velle non debemus, & currere, sed quia ipse in nobis, & velle operatur & currere.* Et de dono petiverit. cap. 17. *Nos ergo volumus, sed Deus non operatur & velle: nos ergo operamur, sed Deus in nobis operatur & operari pro bona voluntate: hoc nobis expedire & credere, & dicere: hoc est pium & rectum, ut si humilis & submissa confessio, & detur tamen Deo. Idem eleganter docet Fulgentius de Incarnatione & gratia cap. 29. cuius verba relictimus Tractatu præcedenti disp. 6. art. 6. §. 6. ubi videtur postulare. Ex quibus patet responsio ad locum Ambrosii: ibi enim solum intendit explicare consensum & cooperationem liberi arbitrii, concurrentis ad justificationem, & salutem hominum, & solum vult declarare quod Deus salvet homines, non contradicens illis, neque coactis; ut constat ex illis verbis: *Non enim sic vult salvare, quod nolentes salventur.* Unde quando addit, quod Deus vult salvare homines, si ipsi velint, non intendit quod Deus expectet voluntates hominum, ut dicebant olim Semipelagiani; sed quod vult illos salvare si velint, non coactè, sed liberè, & spontaneè: ut enim ait Augustinus libro 1. ad Bonifacium cap. 19. *Deus vult intus in ipsis hominum cordibus operari, non ut homines, quod fieri non potest, nolentes credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant.**

ARTICULUS V.

An per voluntatem antecedentem præparentur homini, in statu naturæ lapsæ, media, seu auxilia ad salutem sufficientia?

§. I.

Proponitur Status questionis, & pars affirmativa, eligitur.

A Gimus hic solum de Præparatione auxiliorum sufficientium, non autem de actuali collatione, & intrinsicæ receptione illorum (de hoc enim in Tractatu de Prædestinatione dicemus) & solum inquirimus, an sicut medicus qui aperit apothecam, omne remedium genus pro infirmis continentem, & omnibus patientem eam ponit, dicitur velle quantum est de se omnes sanare, licet talia remedia omnibus non applicet, imò forte aliqua ex illis, per accidens alicui vel aliquibus non sint applicabilia; ita etiam Deus ex voluntate illa generali & antecedente, quæ vult omnes homines salvos fieri, pro omnibus præparet aliqua media & remedia, seu auxilia ad salutem sufficientia, quamvis per talem voluntatem illa omnibus non conferat, nec applicet: imò interdum aliqua ex illis non sint proximè applicabilia: ut contingit in parvulis in utero materno decedentibus, quibus Baptismus, quamvis pro illis præparatus, & à Christo institutus, non est proximè applicabilis; quia in tali statu non possunt subijci operationi ministrorum Ecclesiæ, ut docent Theologi cum Magistro in 2. dist. 6. & cum D. Thoma 3. parte quæst. 8. art. 11. Pro resolutione.

Dico: per voluntatem antecedentem Deum præparare media, seu auxilia, quibus homines

A sufficienter ordinentur, & promoveantur in vitam æternam. Ita communiter docent Theologi contra Jansenium supra citatum, qui asserit voluntatem illam antecedentem salvandi omnes homines, in statu naturæ lapsæ, esse omnino sterilem & infunctuam, & per illam nullum præparari vel conferri hominibus auxilium sufficientem ad salutem, quamvis in statu innocentie, primis parentibus perutilem fuisse, ab eaque gratiam sufficientem, subditam illorum voluntati, quantum ad usum & efficaciam processisse fateatur.

B Probatur primò conclusio ex D. Thoma in 1. dist. 46. qu. 1. art. 1. ubi loquens de Voluntate antecedente, dicit: *Hujus voluntatis effectus est ipse ordo in finem salutis, & preventiva in finem omnium communiter proposita, tam naturalia quam gratuita.* Et cap. 12. in Epist. ad Hebræos lect. 3. *Deus, inquit, vult omnes homines salvos fieri, & ideo gratia nulli deest, sed omnibus, quantum in se est, se communicat.* Similiter lib. 3. cont. Gent. cap. 159. *Deus quantum in se est paratus est omnibus dare gratiam: vult enim omnes homines salvos fieri.* At hæc causalis non valeret, si Deus per voluntatem antecedentem, auxilia ad salutem sufficientia non præpararet: Ergo per talem voluntatem, hujusmodi auxilia præparat.

C Confirmatur exemplo mercatoris quo utitur D. Thomas supra relatus, ad explicandam voluntatem illam antecedentem, quæ Deus vult omnes homines salvos fieri. Quis enim dicat mercatorem velle salvare merces, nisi quantum est de se omnem diligentiam sufficientem adhibeat, per quam servari possint, quantumcumque cogatur propter alias causas consequentes, earum conservationem negligere, ne scilicet submergatur navis &c. Similiter etiam, quomodo stare potest, Deum habere veram & sinceram voluntatem salvandi omnes homines, si per talem voluntatem, media & auxilia per quæ salvari possint, eis non præparet: quamvis propter manifestatorem suæ justitiæ, & propter alias causas, velit permittere peccata, & plurius denegare auxilia efficacia, quibus de facto salventur.

D Secundo probatur ex D. Prospero cap. 25. de Vocat. Gentium, ubi ait: *Sive igitur novissima contempleris sæcula, seu prima, seu media: rationabiliter & pie creditur, omnes homines salvos fieri Deum velle, semperque voluisse; hoc non aliunde monstratur, quam de his beneficiis atque providentia Dei, quam universis generationibus communiter atque indifferenter impendit.* Ergo sentit S. Prosper, Deum per voluntatem generalem & antecedentem, quæ desiderat hominum salutem, velle dare seu præparare omnibus auxilia ad salutem sufficientia.

E Tertio probatur conclusio ratione fundamentali, quam insinuat S. Thomas loco relato ex 1. sent. Deus per voluntatem antecedentem ordinat omnes homines in finem salutis: *hujus enim voluntatis effectus, est ipse ordo in finem salutis,* inquit S. Doctor ibidem; Ergo per illam præparat hominibus auxilia ad salutem sufficientia. Consequentia patet, cum enim finis non sit consequibilis nisi per media, implicat homines, per voluntatem antecedentem sufficienter ordinari in finem salutis, nisi per talem voluntatem, media & auxilia ad salutem sufficientia præparentur.

F Confirmatur: Velle finem sine mediis, est velle aliquid impossibile; unde si Deus per voluntatem antecedentem vellet omnes homines salvos fieri,

fieri, & illos in finem salutis ordinare, & tamen de medijs, & auxilijs ad eam consequendam sufficientibus, illis non provideret, talis voluntas esset de re omnino impossibili: quod est absurdum, & divinæ sapientiæ injuriosum.

105.

Confirmant amplius: Per voluntatem antecedentem salus hominum, etiam reproborum, sit non solum possibilis, sed etiam aliquo modo futura (inchoativè scilicet & incompletè) ut artic. 3. declaravimus; quia divina voluntas non fertur, etiam per actum simplicis complacentiæ, ad res ut sunt in statu meræ possibilitatis, ut supra ostensum est: At salus reproborum non potest esse incompletè & inchoativè futura, seclusis auxilijs sufficientibus, ut constat ex dictis articulo precedenti: Ergo per voluntatem antecedentem præparantur medijs & auxilijs ad salutem sufficientia.

Diss. 2.
Art. 4.

106.

Ex his confutata manet responsio & doctrina Jansenii, asserentis Deum per voluntatem antecedentem, præparasse quidè hominibus auxilijs ad salutem sufficientia, in statu innocentiae; non tamen in statu naturæ lapsæ, in quo privantur hujusmodi auxilijs, in poenâ peccati originalis, ut enim supra ostendimus, homines in statu naturæ lapsæ, non minus sunt elevati ad ordinem & finem supernaturalem, quàm in statu innocentiae: unde si talis elevatio & ordinatio, sine auxilijs sufficientibus stare non possit, manifestum est per voluntatem antecedentem præparari auxilijs sufficientia, non solum pro statu innocentiae, sed etiam pro statu naturæ lapsæ.

107.

Præterea, Christus Dominus prædestinatus est universalis Redemptor, præviso peccato originali, ut supra ostendimus; Ergo post tale peccatum, fuit in Deo voluntas salvandi omnes homines, & illis præparandi medijs & auxilijs ad salutem sufficientia.

108.

Tertiò, si quando D. Thomas dicit, quòd *Deus paratus est omnibus dare gratiam: vult enim omnes homines salvos fieri, non loqueretur de hominibus prout nunc sunt, sed tantum de voluntate illos salvandi in obedientia ad Deum innocentis, non dixisset, Deus vult omnes homines salvos fieri, & paratus est omnibus dare gratiam, sed vult omnes homines salvos fieri, & paratus fuit gratiam illis dare: quia, ut supra arguebamus contra Jansenium, in præterito & non in præteriti debet exprimi Dei voluntas, cum præterit tempus impletionis illius.*

109.

Deinde, Deus in statu naturæ lapsæ obligat homines ad præcepta supernaturalia: At secluso auxilio sufficienti, talis obligatio nequit subsistere ut statim ostendimus: Ergo etiam in statu naturæ lapsæ, Deus per voluntatem antecedentem præparat hominibus auxilijs sufficientia.

110.

Probatur ergo ultimò conclusio aliâ ratione fundamentali. Eo ipso quòd Deus per voluntatem antecedentem ordinat homines ad salutem, & finem supernaturalem, eos obligat ad observanda præcepta supernaturalia, quæ sunt medijs ad ejus consecutionem necessaria: juxta illud Christi *si vis ad vitam ingredi, serva mandata*: Sed non potest homo, sine auxilijs sufficientibus obligari ad observantiam præceptorum supernaturalium: Ergo Deus per voluntatem antecedentem præparat hominibus auxilijs sufficientia. Major patet, minor probatur. Homo non potest obligari ad impossibile: Sed observantia præceptorum supernaturalium, sine auxilio supernaturali, saltem sufficienti, impossibilis est: Ergo secluso tali auxilio, ad illam obligari nequit.

A Major constat ex Tridentino sess. 6. cap. 11. ubi dicitur, quòd *Deus impossibilia non jubet, & ex Augustino de Natura & Gratia cap. 69. dicente, firmissimè creditur, Deum justum & bonum impossibilia non potuisse præcipere. Et serm. 191. de Tempore: Excogitatur eorum blasphemia qui dicunt impossibile aliquid à Deo esse præceptum. Et serm. 6. Nec impossibile aliquid potuit imperare qui justus est, nec damnaturus est hominem pro eo quòd non potuit vivere, qui pius est. Idem docet D. Thom. in 2. dist. 28. q. 1. art. 3. his verbis: *Deus non est magis crudelis quam homo: sed homini imputatur in eo delictum, si oblitet aliquid per præceptum ad id quòd implere non potest: ergo hoc de Deo nullo modo est estimandum.**

B Minor etiam non est minus certa: Cum enim homo ex totis viribus liberi arbitrii, non possit elicere actus supernaturales, ut in pluribus Concilijs contra Pelagianos definitum est, observantia præceptorum supernaturalium, sine auxilio gratiæ, non minus est homini impossibilis, quam impossibile est aquilæ volare sine alis, vel equo currere sine pedibus.

Hoc argumentum maxime torquet Jansenium unde ut ab illo se expediat, in omne latus se vertit, & varias adhibet responsiones. In primis dicit, præcepta supernaturalia impleri posse sine auxilio sufficienti, à Scholasticis, inquit, ex principijs Philosophiæ petito; à justo quidem, per gratiam & charitatem; à fidei, per fidem; & ab infidei, per liberum arbitrium, ratione cuius est capax recipiendi à Deo gratiam, & dona supernaturalia.

Sed contra: *Habitus gratiæ & charitatis, ut docet D. Thomas 1. 2. qu. 109. art. 9. non habent rationem auxilii plenè sufficientis ad evitanda peccata, & observanda præcepta supernaturalia, quia cum illi habitus imperfectè participantur ab homine viatore, neque sint hic in suo statu perfecto & connaturali, non possunt perfecte operari, nec reddere hominem completè potentem ad actus supernaturales eliciendos, nisi auxilio actuali juventur, sicut inquit Augustinus*

oculus corporis, quamvis plenissime sanus, non potest cernere nisi candore lucis adjuvetur. Item fides, cum sit in intellectu, non potest elevare voluntatem, & illam reddere intrinsecè potentem ad eliciendos actus supernaturales charitatis & contritionis: Ergo illa in peccatore fidei non potest habere rationem auxilii sufficientis ad observanda præcepta supernaturalia. Denique in infidei, omni habitu supernaturali destituta, sola capacitas & potentia obedientialis, quam habet ut elevetur à Deo ad opera supernaturalia, non potest habere rationem auxilii sufficientis ad observanda præcepta supernaturalia: alioquin etiam homo posset dici potens ad volandum, ad resuscitandos mortuos, & ad patranda alia opera miraculosa, quia potest à Deo recipere alas, & facultatem patrativam miraculorum, atque ad illa capacitatem, & potentiam obedientialem passivam habet.

E Respondet secundò Jansenius, quòd sicut occidens hominem cum ignorantia concomitante, non excusatur à peccato, quia ignorantia non est causata talis occisionis: ita etiam impotentia quæ est in homine, defectu auxilii sufficientis ad observanda præcepta, non excusat illum à peccato transgressionis, vel omissionis præcepti: quia talis impotentia non est antecedens, sed concomitans: non enim inquit ideo transgreditur

præceptum, quia non potest illud observare, sed A
 quia non vult: quod ex eo patet, quod nescit se
 non potest implere præceptum, imò parat se pos-
 se, & tamen non vult illud implere; & ita affe-
 ctus est, ut etiam si posset, illud tamen observa-
 re non vult. Unde sicut si quis ignoraret januam do-
 mæ esse clausam, ac proinde se non posse ire in
 Ecclesiam, vellet tamen in eam non ire, cum ur-
 get præceptum audiendi Missam, peccaret, licet
 non posset Ecclesiam ingredi, quia talis impo-
 tentia se haberet merè concomitanter & per
 accidens, & non influeret in talem volitionem.
 Ita similiter, quamvis, homo defectu auxilii suf-
 ficientis, sit impotens ad observandum præcep-
 tum, peccat tamen illud non observando; quia
 impotentia non est antecedens, nec influit
 in talem transgressionem, sed se habet merè
 concomitanter & per accidens.

Verum hæc responsio est magis subtilis quam
 solida: licet enim verum sit, impotentiam con-
 comitantem, quæ se tenet ex parte potentie exe-
 cutivæ, non excusare à peccato, ut patet in ex-
 emplo adducto, id tamen non potest dici de im-
 potentia, quæ se tenet ex parte voluntatis, quæ
 nunquam ita est concomitans, quin etiam sit an-
 tecedens. Ratio est, quia impotentia voluntatis,
 unde quæque proveniat, impedit libertatem, ad
 quam requiritur potentia proxima & completa
 ad operandum: defectus autem libertatis excu-
 sat à peccato. Unde patet dilucidè, quod inter
 illum, qui ignorans januam esse clausam, non
 vult ire in Ecclesiam, & eum, qui defectu auxilii
 sufficientis non observat præceptum, repetitur:
 primus enim peccat, quamvis sit impotens ad
 audiendam Missam; quia licet non possit illam
 audire, adhuc tamen remanet liber, & potest
 habere voluntatem illam audiendi, si non ad-
 esset illud impedimentum quod ignorat. Secun-
 dus vero, defectu auxilii sufficientis, non solum
 non potest observare præceptum, sed nec etiam
 velle illud observare, cum non solum non re-
 quiratur auxilium supernaturale, ut homo de fa-
 cto observet præcepta lapæ naturalia, sed etiam
 ut ea observare velit: eo quod talis volitio, ut
 patet habens objectum supernaturale, non mi-
 nus sit supernaturalis, quam ipsa præcepti ob-
 servantia.

Respondet tertio Janenius, quod licet homo
 in statu naturæ lapæ, defectu auxilii sufficientis,
 sit impotens ad observanda præcepta superna-
 turalia, non excusatur tamen à peccato trans-
 gressionis, vel omissionis præcepti; quia talis
 impotentia, & carentia auxilii sufficientis, ori-
 tur ex culpa præcedenti, scilicet ex peccato ori-
 ginali, cuius merito Deus denegat hominibus
 in statu naturæ lapæ auxilium illud sufficiens,
 quod Adamo contulerat in statu innocentie.
 Quare sicut ille Sacerdos, qui projiciendo bre-
 viarium in mare, se redderet impotentem ad re-
 citandum officium, non excusaretur à culpa; ita
 nec homines in statu naturæ lapæ à peccato ex-
 cusantur, quamvis sint impotentes ad observan-
 da præcepta, quia talem impotentiam contraxe-
 runt peccando in Adamo, in quo tanquam in capi-
 te voluntates omnium hominum continebantur.

Sed contra primò: Homines non semper pec-
 cant in eo, quod vitare non possunt, etiam si talis
 impotentia ex peccato præcedenti proveniat, ut
 docet S. Thomas 2. contra Gentes cap. 159. & pa-
 tet in eo, qui ob suam culpam incidit in mor-
 bum, ex quo sit impotens ad jejundandum, vel

audiendam Missam: talis enim, ut communiter
 docent Theologi, non peccat non jejundando,
 vel non audiendo Missam; etsi factus sit impo-
 tens ex peccato præcedenti: Ergo similiter, si
 homines essent impotentes ad implenda præce-
 pta supernaturalia, & carent auxilii suffi-
 cientibus ad illa observanda, non peccarent ea
 transgrediendo, vel omitendo, quamvis talis
 impotentia, & carentia auxiliorum proveniret
 ex peccato Adami, & esset voluntaria in capite.
 Sicut nec peccant in motibus primò primis,
 provenientibus ex rebellionè appetitûs, &
 morbo concupiscentiæ, relicto ex peccato origi-
 nali, & culpa primæ parentis, quia tales motus
 inordinatos impedire non possunt.

Secundò, quamvis daretur ex hæc responsio-
 ne, aliquo modo salvari inexcusabilitatem pec-
 catorum, non salvatur tamen possibilitas præce-
 ptorum supernaturalium in statu naturæ lapæ:
 hæc enim, ut supra ostendimus, secluso auxilio
 sufficienti, non potest subsistere. Atqui in statu
 naturæ lapæ salvari debet non solum inexcusa-
 bilitas peccatorum, sed etiam possibilitas præ-
 ceptorum supernaturalium, ut constat ex defi-
 nitione Tridentini supra relata, & ex nova
 Constitutione Innocentii X. Ergo non valet
 talis responsio.

Tertio, Deus in no va lege quadam imposuit
 præcepta de novo omnibus hominibus: esset au-
 tem valde durum, quod ad nova obligaret, &
 vires ad ea adimplenda sufficientes non tribue-
 ret: hoc enim esset injicere de novo laqueos ani-
 mabus, novas & inevitabiles occasiones peccan-
 di præbendo; cum lex, sine spiritu gratiæ vivifi-
 cante, sit licet occidens, ut fuse profequitur
 Augustinus in libro de spiritu & littera.

Respondet utimò Janenius, duplicem posse
 dici in homine impotentiam Unam quæ pro-
 venit ex defectu alicujus quod non potest, quan-
 tumlibet magnâ voluntate, hoc est quantumlibet
 fortiter volendo, suppleri. In his angustiis ille
 est, qui v.g. amissum breviarium, non potest enim
 defectu illius, licet ardentè velit, horas canoni-
 cas recitare; & talis impotentia, inquit, non adim-
 plentem præcepta excusat, quia ob eam vel ex-
 tingui ut præceptum, vel ejus ommissio non im-
 puatur. Altera impotentia est, quæ ex defectu i-
 phius voluntatis, seu volitionis oritur, quæ si ad-
 esse, quam a esse debet, facillimè præceptum im-
 plere ur; & hæc impotentia faciendi nullo mo-
 do excusat eum, qui non implet quod præcipitur
 quia potest implere si vellet. Cum ergo homines
 in statu naturæ lapæ hoc secundo modo sint im-
 potentes ad observanda præcepta supernatura-
 lia, & possent ea implere si vellet, eorum trans-
 gressio, vel ommissio illis imputatur in culpam.

Sed contra: quando dicitur, quod homo in
 statu naturæ lapæ possit implere præcepta, si
 vellet, vel hoc intelligitur de voluntate inefficaci
 & conditionata, quæ velleitas appellatur: vel de
 voluntate absoluta & efficaci, quæ est voluntas
 simpliciter & propriè dicta: Primò non potest di-
 ci, quia voluntas inefficax & conditionata fertur
 etiam ad impossibilia. Si verò secundò affir-
 metur, recurrit difficultas principalis argumenti,
 quia homo in statu naturæ lapæ, sine auxilio
 gratiæ, ita est impotens ad habendam volitionem
 absolutam & efficacè diligendi Deum super omnia,
 quam ad ipsum actum dilectionis supernatura-
 lis elicendum. Unde sicut ridiculum esset dicere
 quod homo volaret, aut mortuos suscitaret, si

in Bibli...

117.

118.

119.

120.

vellerita non minus videtur absurdum asserere, quod homo destitutus omni auxilio supernaturali, si veller, diligeret Deum super omnia: ille enim sine auxilio gratiae, non minus impotens est ad diligendum Deum dilectione supernaturali, quam columba sine alis est impotens ad volandum. Quare Propheta, pennas illas spirituales ad volandum, id est auxilia supernaturalia ad diligendum Deum, ab ipso postulabat, quando dicebat: *Quis dabit mihi pennas sicut columba, & volabo, & requiescam?* Adde quod, in ordine rerum bene composito, potentia ad volitionem praesupponi debet, non vero volitio ad potentiam: prius enim est quod possimus aliquid praestare, quam quod velimus illud efficere, alioquin vellemus impossibilia.

121. Non est etiam omittendum, quod D. Aug. hanc responsum in Pelagianis saepe impugnare videtur, praesertim lib. 2. de peccatorum Meritis cap. 3. ubi loquens de Pelagianis sic ait: *Acutè sibi videntur dicere, quasi nostrum hoc illis ignoret, quod si nolimus non peccamus, nec praeceperet Deus homini, quod esset humana impossibile voluntati.* Et libro de Gestis Pelagii cap. 6. ait: *Posse hominem, si velit esse sine peccato &c. & Dei mandata custodire: hanc enim possibilitatem Deus dedit illi, cum adiutorio Dei, & gratia.* Ex quo intelliges, quod quando idem August. aliis in locis dicit, quod homo faceret Dei mandata, si veller: per *si veller*, non excludit, sed potius includit ipsum auxilium gratiae, tam sufficientis quod dat possibilitatem volendi & operandi, quam efficacia, quod ipsam determinationem voluntatis ad volendum & operandum inspirat & operatur in nobis.

§. II.

Solvuntur Argumenta cuiusdam Doctoris Sorbonici.

Contra nostram conclusionem plura objicit Antonius Arnaldus, Doctor Sorbonicus, seu Author opusculi cui titulus est, *Vindicta S. Thomae* te. 3. art. 7. quae breviter hic referemus, ac refellemus.

122. Arguit primum in hunc modum. Voluntas Dei antecedens de salute omnium hominum, secundum D. Thomam, nihil est aliud quam velleitas quaedam, quae solum naturam humanam secundum generalem rationem naturae, & ut à Deo ad salutem condita est, respicit: Atqui voluntas per quam Deus hominibus in statu naturae corruptae media necessaria ad salutem praeparat & confert, & gratias aliquas dare decernit, non est illa voluntas, per quam Deus naturam humanam generaliter in se, & ut est à Deo condita, respicit; sed est voluntas per quam Deus respicit homines in particulari ut sunt in seipsis, secundum conditiones quae illos circumstant: Ergo Deus per voluntatem antecedentem, nulla hominibus in hoc statu ad salutem media praeparat, & nullas eis gratias dare decernit, nihilque penitus circa eorum salutem operatur.

123. Secundo, per eam solum voluntatem Deus operatur in hominibus quae ad eorum salutem conducunt, per quam illa simpliciter vult: Atqui Deus per voluntatem antecedentem nihil vult simpliciter eorum quae ad hominum salutem conducunt; quia Deus ea quae vult per voluntatem antecedentem, non vult simpliciter, sed solum secundum quid; & circa illa habet solum velleitatem, non vero absolutam voluntatem, ut ait S. Thomas: Ergo Deus per voluntatem antecedentem

atque nihil operatur eorum quae ad hominum salutem conducunt, ac proinde per illam nullam gratiam confert vel praeparat.

Confirmatur ex D. Thoma in 1. dist. 47. quaest. art. 2. ubi docet: quod operatio non respondet voluntati antecedenti, sed consequenti: Ergo ex D. Thoma, Deus nihil operatur, nisi ex voluntate consequenti, ac proinde per illam tantum, non vero per voluntatem antecedentem, confert auxilia gratiae.

Tertio, idem S. Doctor comparat voluntatem Dei antecedentem circa hominum salutem, voluntati iudicis, qui simpliciter vult homicidam suspendi, sed secundum quid vult eum vivere, scilicet in quantum homo est. Sicut ergo iudex ex hac voluntate quae vult homicidam vivere, nulla ei media praeparat, quibus capitis poenam evadere possit; ita Deus ex voluntate quae vult omnes homines salvari, in quantum ex parte sua dedit eis naturam ad beatitudinem ordinatam, nulla eis media praeparat; nullasque gratias decernit, quibus salutem consequi possint.

Denique, illa voluntas antecedens complectitur non solum adultos, sed etiam parvulos in utero materno sine baptismo decedentes: Sed pro illis nulla datur media vel remedia ad salutem sufficientiam, cum baptisimus qui in nova lege est unicum medium institutum à Christo pro salute parvulorum, non possit illis applicari; quia in tali statu non possunt subjungi operationi Ministrorum Ecclesiae, ut supra cum S. Thoma annotavimus: Ergo per voluntatem antecedentem non dantur omnibus media, seu auxilia, ad salutem sufficientiam.

Ad primum respondeo negando Majorem: quando enim D. Thomas docet quod voluntas antecedens est illa quae respicit naturam humanam, secundum rationem generalem naturae, non intendit quod respiciat illa ut sic, & ut praesens ab omnibus singularibus, ut olim concipiebatur à Platone; quia natura humana, sub tali statu & praesentatione, nullum adum divinae voluntatis terminare potest; ut sic enim praesens, est in statu merae possibilitatis: Deus autem mere possibile non vult, nec amat, etiam per amorem simpliciter complacentiae, ut supra ostendimus. Voluntas ergo antecedens dicitur respicere naturam humanam secundum se, & secundum rationem generalem naturae, quatenus respicit omnes homines in individuo, & in particulari, ut conveniunt & communicant in eadem natura ad salutem condita, & ad finem supernaturalem elevatam: unde cum talis elevatio sine auxiliis sufficientibus subsistere nequeat (ut supra ostendimus) per voluntatem antecedentem Deus praeparat omnibus hominibus auxilia ad salutem sufficientiam.

Ad secundum, concessa Majori, distinguo Minorem: Per voluntatem antecedentem, Deus nihil vult simpliciter eorum quae ad hominum salutem conducunt, efficaciter, concedo: ineffaciter, nego. Similiter distinguo Consequens: Ergo per voluntatem antecedentem nihil operatur eorum quae ad hominum salutem conducunt efficaciter, concedo: ineffaciter, nego; itaque licet media ad salutem efficaciter conducant, Deus velle praeparat per voluntatem consequentem, & praedestinationem, quae est specialis providentia ordinis supernaturalis, & definitur ab Augustino, *preparatio beneficiorum quibus certissime liberantur quicumque, liberantur: media tamen & auxilia, quibus homo sufficienter ad vitam aeternam pro-*

132. *movetur & ordinatur, ad voluntatem Dei antecedentem referatur, & ad generalem providentiam ordinis supernaturalis, per quam natura humana ad finem supernaturalem est ordinata. & elevatur, inquit S. Doctor supra re- latus: Huius voluntatis effectus est ipse ordo in finem salutis, & provolutio in fidem, omnibus communiter propria, tam naturalia, quam gratuita.*

133. *Ad id quod additur, nempe quod Deus ea, quae vult per voluntatem antecedentem, non vult simpliciter, sed secundum quid, &c. Respondetur hoc non esse verum universali: et de ovi volito per voluntatem antecedentem, sed saltem de principali volito; id est de aeterna salute, & mediis ad illam efficaciter conducentibus; hoc enim per voluntatem antecedentem, Deus non vult simpliciter, sed tantum secundum quid; scilicet tamen sufficientia, quae sunt volitum in ordine principali, & quae ad salutem efficaciter non conducent, Deus vult simpliciter & absolute per voluntatem antecedentem. Unde patet responsio ad confirmationem: Respondetur enim, quod quando D. Thomas docet quod operatio non correspondet voluntati antecedenti, sed consequenti, loquitur de operatione & effectu principali, non autem de operatione & effectu minus principali, qualis est preparatio, auxilium sufficientium. Quare voluntas illa antecedens, in statu naturae lapsae non est omnino otiosa & sterilis; nec simplex complacentia de salute hominum (qualem Scotus, & alii fingunt in Deo circa meritum possibilem) per illam enim Deus omnibus proposuit salutis praecepta, consilia, & remedia, & omnes homines in finem supernaturalem ordinavit, ut docet S. Doctor supra relatus. Et per illam salutem omnium hominum, etiam reprobatorum, sit saltem incompletum, & initiative futura, ut supra declaravimus. Unde falsum est, & a principis D. Thomae penitus alienum, quod dicit ille Doctor, nempe per voluntatem antecedentem, Deum nihil penitus circa hominum salutem operari.*

134. *Ad verum in primis dico, illud argumentum posse in illam Aachoream retorqueri. Nam D. Thomas etiam comparat voluntatem illam antecedentem voluntati meretricis, qui immittente tempellate, sinit lavare merces &c. Sed meretricis non potest dici habere voluntatem veram & sinceram salvandi merces, nisi, quantum est de se, omnia diligentiam sufficientem adhibeat ad illas conservandas, ut supra arguebatur: Ergo nec Deus potest dici habere veram & sinceram voluntatem salvandi omnes homines, si illis de mediis & auxiliis salutem sufficientibus non provideat, & si per talem voluntatem ea non prepararet.*

135. *Secundo respondeo exemplum de iudice, quod adducit S. Doctor, non tenere quantum ad omnia, sed solum quantum ad aliquid. Paritas stat in hoc, quod sicut iudex vult homicidam vivere, in quantum homo est, ita etiam Deus vult omnes homines salvare, quatenus conveniunt: & communicant in eadem natura in finem supernaturalem ordinata. Disparitas vero consistit in eo, quod iudex non est provisor generalis, sicut Deus; ac proinde licet iudex ex voluntate qua vult homicidam vivere, in quantum homo est, nulla ei media prepararet, quibus capitis penam evadere possit; Deus tamen, ut generalis provisor, per voluntatem antecedentem qua vult omnes homines salvos fieri, debet*

A eis aliqua media ad salutem sufficientiam preparare. Ad ultimum, concessa Majori, distinguo Minorem. Illis nulla dantur media ad salutem sufficientiam si ly dare accipiatur ut est correlativum ad recipere, concedo Minorem. Si ly dare idem significet ac offerre, vel preparare, nego Minorem, & Consequentiam. Itaque licet parvulis in utero materno decedentibus, per voluntatem antecedentem non provideatur baptismus ut eis applicatus, vel ut aliqua diligentia humana applicabilis, eis tamen providetur, ut pro illis, quantum est ex parte Dei, institutus, eisque oblat, vel preparatus, & per merita Christi quoad sufficientiam obtentus. Unde quamvis detur quod ex vi voluntatis antecedentis, omnibus non conferantur, nec applicentur auxilia ad salutem sufficientiam, semper tamen stat, omnibus absque ullius exceptione, illa per talem voluntatem offerri, vel preparari. An vero intrinsece in omnibus recipiantur, in Tractatu de Praedestinatione discutiemus & resolvemus.

§. III.

Alia ejusdem Doctoris argumenta proponuntur & solvuntur.

Contra auxilium sufficientem, ab efficaci distinctum, & ab eo separabile (quale admittit Schola Thomistica) plura alia proponit idem Doctor Sorbonicus argumenta in alio libro Gallico idiomate conscripto, quem *Constitutionis Innocentii X. defensionem* appellat: quamvis in aliis opusculis postea ab ipso editis, auxilium sufficientem, quale a nostris docetur, admittere non recuset: ut videri potest in libro cui titulus est, *Vindiciae S. Thomae*, pagina 88. Et in alio opusculo de vera S. Thomae de Gratia sufficiente & efficaci Doctorum art. 17.

Objicit ergo primò: S. Thomas nusquam agnovit nisi duplex auxilium gratiae, unum quod vocat, *habituale donum*, & aliud quod *auxilium Dei movens* appellat, ut constat ex prima secunda qu. 109. art. 2 3 4. 6 9. & 10. Sed gratia sufficientem non comprehenditur sub habituali dono, cum illa sit aliquod auxilium actuale & transiens; nec etiam sub auxilio Dei movens, cum tale auxilium sit ipsa gratia efficax, & physice praedeterminans quam admittunt Thomistae: Ergo D. Thomas in statu naturae lapsae, nullum agnovit auxilium sufficientem ab efficaci distinctum, & ab eo separabile.

Secundò contendit idem Auctor, tale auxilium sufficientem antiquioribus Thomistis fuisse prorsus incognitum, & ab Alvarez, aliisque recentioribus Thomistis excogitatum, ad salvandam possibilitatem praeceptorum supernaturalium, & inexcusabilitatem Peccatorum.

Tertio dicit auxilium illud quod à Thomistis recentioribus admittitur, non esse, nec debere appellari sufficientem. Nomine enim medii seu auxilii sufficientem, apud omnes communiter intelligitur illud quod se solo sufficit, & praefer quod nihil ultra requiritur ad agendum: Sed in sententia Thomistarum, praefer auxilium illud quod vocant sufficientem, aliud requiritur, per quod potentia applicetur ad agendum, & reducatur de actu primo ad secundum: Ergo illud non debet censeri, nec appellari sufficientem.

Quartò probat variis Scripturae, Conciliorum, & SS. Patrum testimoniis, potentiam proximam ad agendum, & ad eliciendos actus supernaturales, esse à gratia efficaci; ac proinde ad hanc non requiri auxilium sufficientem, Praecipua testi-

in Bibli...

testimonia quæ adducit sunt hæc: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum.* Joann. 2.2. *Nemo potest venire ad me, nisi datum ei fuerit à Patre.* Joann. 6. quibus in locis verbum illud *traxerit*, & datum fuerit, denotat gratiam efficacem, sine qua nemo potest venire ad Patrem, nec consequenter elicere actus Fidei, Spei, & Charitatis, per quos ad Deum accedimus. Idem probat ex definitionibus Conciliorum: dicitur enim in Concilio generali Africano sub Zozimo Papa, cui 216. Episcopi interfuerunt: *Gratiâ Dei per Iesum Christum nos per singulos actus adjuvari: ita ut sine illa, nihil vera sanctæque pietatis habere, cogitare, agere, dicere valeamus.* Et in Concilio Arauficano 2. dicitur, *Dei adiutorium, etiam renatis & Sanctis, semper esse implorandum, ut ad bonum finem pervenire, & in bono possint opere perseverare.* Item Augustinus libro de Gestis Pelagii ait: *Sine gratia Dei nemo recte vivit, sine gratia Dei id ad quod adjuvat fieri non potest.* Et de peccatorum Meritis lib. 2. cap. 4. *Deprecamur adiutorium dicentes, ne nos inferas in tentationem, ut in eo possimus vincere, ne abstrahamur ille est: oramus ut peccatorum tentationem vincere possimus.* Et in libro de Perfectione iustitiæ cap. 1. *Oret gemitu voluntatis, ut impetret donum facultatis.* Denique S. Thomas 1. 2. qu. 109. frequenter repetit, quod homo nihil potest agere, nisi à Deo moveatur. Quod ad Deum converti non potest, nisi Deo ad ipsum convertente, quod nulla creatura, quantumcumque perfecta, potest in quem unquam actum prodire, nisi virtute motionis divine. Quibus testimoniis ille Doctor evidenter se ostendere putat, potentiam ad agendum esse à gratia efficacem.

137.

Quintò arguit ex definitione necessarij, quam profert idem S. Doctor variis in locis, in quibus docet necessarium dici illud sine quo finis haberi non potest: unde cum gratia efficax, secundum Thomistam, sit necessaria ad hoc ut homo observet præcepta supernaturalia, & convertatur; ex hoc concludit, sine illa hominem non posse converti, nec observare præcepta. Sicut (inquit) quia navis est necessaria ad navigandum, alimentum ad conservandam vitam, colores & penicillus ad pingendum: nemo dicit hominem posse navigare sine navi, posse conservare vitam sine alimentis, & posse pingere sine coloribus & penicillo.

138.

Sextò idem probat argumento ad hominem, contra recentiores Thomistas, qui docent idem auxilium quod est purè sufficiens comparatione unius effectus, simul esse efficacem respectu alterius minus perfecti. Et quod auxilium sufficiens, simul complet & elevat potentiam in actu primo in ordine ad actus perfectos, & eam applicat ad actus imperfectos, qui voluntatem disponunt & præparant ad perfectiores. Si enim (inquit) gratia sufficiens possit hæc duo præstare, completere scilicet potentiam in actu primo, in ordine ad actum perfectum, & eam applicat ad imperfectum: cur etiam hæc duo munia non poterit obire gratia efficax, quæ est multò perfectior ac præstantior sufficienti; & completere seu elevare potentias animæ, easque simul applicat ad actus perfectos?

139.

Denique idem Doctor in eodem libro, contra recentiores Thomistas sic dicitur. Idcirco illi admittunt auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, ut potentia animæ eleventur & compleantur in actu primo, ad actus supernaturales eliciendos quia (inquiunt) omnis actus secundus

debet supponere primum completum: Sed hæc ratio quæ est præcipuum Thomistarum fundamentum, cum illorum principis coherere non potest: Ergo præcipuum illorum fundamentum corruit. Minorem probat, quia juxta principia Thomistarum, auxilium sufficiens est aliquo motio, prædeterminatio, & applicatio ad actum imperfectos; & tamen illud non supponit potentiam completam, & elevatam ad ordinem supernaturalem, per aliud auxilium, sed illam primò elevat & complet; alioquin daretur processus in infinitum, ut consideranti patebit: Ergo non semper requiritur, quod actus secundus supponat actum primum completum, & sic corruit præcipuum nostræ sententiæ fundamentum.

Hæc sunt præcipua hujus Doctoris argumenta, quibus evidenter se demonstrare putat, nullum in statu naturæ lapsæ dari auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, per voluntatem Dei antecedentem præparatum. Hæc tamen ex principis doctrinæ Thomisticæ bene intellectis, facile illi possunt. Unde

Ad primum respondeo primò, D. Thomam clarè admisisse & agnovisse gratiam illam quam Thomistæ sufficientem vocant, licet eo nomine eam non appellaverit. Nam 1.2. quæst. 112. art. 2. ad 1. sic ait: *Contingit autem quandoque quod Deus moveat hominem ad aliquod bonum, non tamen perfectum, & talis preparatio præcedit gratiam, sed quandoque statim perfecte movet ipsum ad bonum, & subito gratiam homo accipit: secundum illud Joann. 6. Omnis qui audit à Patre & didicit, venit ad me.* Quibus verbis manifestè agnoscit S. Doctor, in statu naturæ lapsæ gratiam quandam moventem, & applicantem ad actus imperfectos, & præparantem ad perfectiores: hanc autem gratiam, Thomistæ sufficientem appellant, ut constabit ex infra dicendis: Ergo quidquid sit de nomine, & de modo loquendi (de quo parum curandum est, quia ut inquit Augustinus contra Cresconium lib. 1. cap. 13. *Cum res ipsa intelligitur, minus laborandum est, quid eam hominibus vocare placuerit*) dabitur non potest, S. Thomam admisisse in statu naturæ lapsæ, eandem gratiam quam ejus discipuli docent, & sufficientem appellant.

Respondeo secundò, quod licet daretur, S. Thomam non fecisse expressam mentionem auxilii sufficientis; illud tamen ex principis doctrinæ suæ, satis evidenter colligi, primò quia S. Doctor, locis supra relatis, agnoscit in Deo voluntatem antecedentem salvandi omnes homines, quam dicit esse voluntatem beneplaciti, & non tantum signi, & docet quod ejus effectus est ordo in finem salutis, & promoventia in illum, tam naturalis quam gratuita: Ordo autem in finem salutis, cum sit supernaturalis, stare non potest sine medijs & auxilijs supernaturalibus, ut supra ostendimus: Ergo &c.

Secundò, D. Thomas in 1. ad Thessalon cap. 5. lect. 2. ait: *Quod aliquis dicitur extinguere spiritum sanctum in se, vel in alio, cum alius aliquid bonum ex fervore Spiritus sancti, vult facere, vel etiam cum aliquis bonus motus in ipso surgit, & ipse impedit: Actorem 7. vos semper Spiritus sancto resistitis.* Quibus verbis aperte agnoscit S. Doctor, in statu naturæ lapsæ, gratiam aliquam interiori moventem, cui aliquando resistitur: Sed hæc non potest esse alia, quam gratia sufficiens, quia auxilio efficaci, secundum principia

D. Tho.

D. Thomæ inquam defacto resistitur, ut constat ex dictis disp. sequenti. Ergo S. Thomæ auxiliium aliquod sufficiens ab efficaci distinctum, in statu naturæ lapsæ agnovit.

Tertio: Idem S. Doctor, præcipuum fundamentum, quo Jansenius & alii Recentiores duntaxat, ad negandum in statu naturæ lapsæ tale auxiliium, manifestè convellit: Ergo illi longissimi Thomæ distant. Consequentia patet, Antecedens probatur. Præcipuum fundamentum Jansenii, & aliorum Recentiorum, petitur ex distinctione duplicis status naturæ integræ & naturæ lapsæ: in quorum primo docet Adamo fuisse collatum auxiliium tantum sufficiens, (subditum ipsi voluntati, quantum ad efficaciam &

secundo verò fatentur hominem lapsi indigere gratiæ efficaci, quæ voluntati plene dominetur, ipsamque moveat & applicet ad agendum. Sed D. Thomas hoc fundamentum aperitissimè destruit, & necessitatem auxilii efficaci in utroque statu agnoscit: Ergo præcipuum Adversariorum fundamentum evertit. Major patet, Minor probatur. Nam D. Thomæ 1. 2. quest. 109. art. 2. in Corp. & in resp. ad 1. docet necessitatem auxilii Dei moventis (quod, ut fatetur Jansenius, efficax est) peti ex triplici capite, scilicet ex infirmitate & corruptione naturæ, ex elevatione objecti & actus supernaturalis supra potentias animæ, & ex generali subordinatione ad primum motorem. Homo (inquit) auxilio Dei moventis indiget in statu naturæ integræ, quantum ad bonum: scilicet ad operandum, & volendum bonum supernaturaliter, sed in statu naturæ corruptæ, quantum ad duo: scilicet ut sanetur, & ulterius ad bonum supernaturaliter virtutis operetur, quod est meritum.

Vterius autem in utroque statu indiget homo auxilio divino, ut ab ipso moveatur ad bene agendum. Et in resp. ad 1. dicit quod mens hominis, etiam sani, non habet dominium sui actus, qui indiget moveri à Deo. Et art. præcedenti in Corp. Quantumcumque (inquit) natura aliqua corporalis vel spiritalis ponatur perfecta, non potest in suum actum prodire, nisi moveatur à Deo. Quibus locis aperitissimè docet S. Doctor, hominem in utroque statu integritatis & innocentie, indigere auxilio Dei moventis ad operandum & volendum bonum super-naturale: Sed tale auxiliium, ut fatentur Adversarii, efficax est, & prædeterminans voluntatem: Ergo juxta principia S. Thomæ, homo in utroque statu indiget auxilio efficaci & prædeterminante, & ita præcipuum illorum fundamentum corrumpit.

Confirmatur primò: D. Thomas ibidem docet necessitatem gratiæ moventis, in utroque statu naturæ, integræ & corruptæ, peti ex generali subordinatione ad primum motorem, ait enim: Vterius autem in utroque statu indiget homo auxilio divino, ut ab ipso moveatur ad bene agendum. Et art. 9. sequenti: Homo (inquit) indiget auxilio gratiæ ut à Deo moveatur ad recte agendum, & hoc propter duo. Primum quidem ratione generali, propter hoc quod, sicut supra dictum est, nulla res creata potest in quocumque actu prodire, nisi virtute motionis divinæ. Secundò ratione speciali, propter conditionem status humane nature, quæ quidem licet per gratiam liberetur quantum ad mentem, remanet tamen in ea corruptio & infectio quantum ad carnem &c. Sed hoc fundamentum expressè negat Jansenius

Tomo 3. lib. 8. cap. 2. ubi sic de Thomistis loquitur: Ab illis physica prædeterminatio statuitur omnibus agentibus, ex vi cause secundæ, quæ essentialiter, tam in operari, quam in esse suo, subordinatur primæ, à qua ad agendum promovetur debet. Christi adfuturum nequaquam, sed lesa voluntati propter solum vulnus quod ei influxit peccatis voluntatis audacia, necessarium est. Ergo doctrina Jansenii directè pugnat cum doctrina D. Thomæ.

Confirmatur secundò argumento ad hominem, delumpto ex principiis à Doctore illo Sorbonico, in opusculo quod inscribitur: Vera sancti Thomæ de gratia sufficienti & efficaci doctrina. Statuitis. Nam ibidem docet & multipliciter probat, D. Thomam quæst. illâ 109. supra citatâ, cujus omnes ferè articulos percucit, nullam aliam gratiam agnovisse, præter sanctificantem, quam vocat habituale donum; & efficacem, seu prædeterminantem, quam auxiliium Dei moventis appellat: Ergo quando idem S. Doctor ibid. art. 2. in resp. ad 1. asserit quod mens hominis etiam sani indiget moveri à Deo: intendit docere hominem sanum, seu in statu innocentie & integritatis constitutum, indigere auxilio efficaci, & physice prædeterminante; & sic corrumpit præcipuum hujus Doctoris fundamentum, quo movetur cum Jansenio, ad negandum dari in statu naturæ lapsæ auxiliium sufficiens ab efficaci distinctum.

Confirmatur & urgetur amplius, Quando D. Thomas dicit, quod in utroque statu major homo auxilio divino, ut ab ipso moveatur: vel per auxiliium illud movens, intelligit auxiliium sufficiens, vel auxiliium efficax, vel utrumque sub nomine auxilii moventis comprehendit? Quidquid respondeatur, habeo intentum. Si enim primum dicatur, habetur D. Thomam non solum in statu innocentie, sed etiam in statu naturæ lapsæ, agnoscere auxiliium sufficiens ab efficaci distinctum, Si secundum; Ergo D. Thomas in utroque statu admittit necessitatem auxilii efficaci ad operandum, & ita corrumpit præcipuum Adversariorum fundamentum, Si tertium: Ergo non rectè infert Doctor ille Sorbonicus, in toto illo opusculo, quod inscripsit, Vera D. Thomæ de Gratia sufficienti & efficaci Doctrina. D. Thomam nullum in statu naturæ lapsæ admisisse auxiliium sufficiens, ex eo quod non nisi duplex auxiliium gratiæ agnoscit: unum quod vocat habituale donum; & aliud quod auxiliium Dei moventis appellat: siquidem, juxta hanc responsionem, sub nomine auxilii moventis, utrumque auxiliium, tam sufficiens, quam efficax, S. Doctor comprehendit. Unde

Ad primum argumentum respondeo, concessâ Majori, negando Minorem: nam sub nomine auxilii Dei moventis utrumque auxiliium, tam sufficiens, quam efficax continetur; quia utrumque consistit in quadam motione supernaturali, applicante potentias animæ ad actus supernaturales: cum hoc tamen discrimine, quod auxiliium sufficiens movet tantum, & applicat ad actus imperfectos, qui animam disponunt & præparant ad perfectiores; auxiliium verò efficax movet & applicat ad actus perfectos: contritionis & charitatis, qui animam ultimò præparant & disponunt ad gratiam sanctificantem, quæ est ultima & perfectissima forma ordinis supernaturalis. Unde communiter docent Thomistæ cum Alvare lib. 3. de Auxiliis disp. 80. auxiliium omne quod respectu unius actus est sufficiens, esse simul etiam efficax in ordine ad alium, ad quem efficiendum, per absolutum divinæ providentiæ decretum ordinatur: ita ut simpliciter sit sufficiens, efficax autem secundum quid.

Tom. 1.

ter, tam in operari, quam in esse suo, subordinatur primæ, à qua ad agendum promovetur debet. Christi adfuturum nequaquam, sed lesa voluntati propter solum vulnus quod ei influxit peccatis voluntatis audacia, necessarium est. Ergo doctrina Jansenii directè pugnat cum doctrina D. Thomæ.

Confirmatur secundò argumento ad hominem, delumpto ex principiis à Doctore illo Sorbonico, in opusculo quod inscribitur: Vera sancti Thomæ de gratia sufficienti & efficaci doctrina. Statuitis. Nam ibidem docet & multipliciter probat, D. Thomam quæst. illâ 109. supra citatâ, cujus omnes ferè articulos percucit, nullam aliam gratiam agnovisse, præter sanctificantem, quam vocat habituale donum; & efficacem, seu prædeterminantem, quam auxiliium Dei moventis appellat: Ergo quando idem S. Doctor ibid. art. 2. in resp. ad 1. asserit quod mens hominis etiam sani indiget moveri à Deo: intendit docere hominem sanum, seu in statu innocentie & integritatis constitutum, indigere auxilio efficaci, & physice prædeterminante; & sic corrumpit præcipuum hujus Doctoris fundamentum, quo movetur cum Jansenio, ad negandum dari in statu naturæ lapsæ auxiliium sufficiens ab efficaci distinctum.

Confirmatur & urgetur amplius, Quando D. Thomas dicit, quod in utroque statu major homo auxilio divino, ut ab ipso moveatur: vel per auxiliium illud movens, intelligit auxiliium sufficiens, vel auxiliium efficax, vel utrumque sub nomine auxilii moventis comprehendit? Quidquid respondeatur, habeo intentum. Si enim primum dicatur, habetur D. Thomam non solum in statu innocentie, sed etiam in statu naturæ lapsæ, agnoscere auxiliium sufficiens ab efficaci distinctum, Si secundum; Ergo D. Thomas in utroque statu admittit necessitatem auxilii efficaci ad operandum, & ita corrumpit præcipuum Adversariorum fundamentum, Si tertium: Ergo non rectè infert Doctor ille Sorbonicus, in toto illo opusculo, quod inscripsit, Vera D. Thomæ de Gratia sufficienti & efficaci Doctrina. D. Thomam nullum in statu naturæ lapsæ admisisse auxiliium sufficiens, ex eo quod non nisi duplex auxiliium gratiæ agnoscit: unum quod vocat habituale donum; & aliud quod auxiliium Dei moventis appellat: siquidem, juxta hanc responsionem, sub nomine auxilii moventis, utrumque auxiliium, tam sufficiens, quam efficax, S. Doctor comprehendit. Unde

Ad primum argumentum respondeo, concessâ Majori, negando Minorem: nam sub nomine auxilii Dei moventis utrumque auxiliium, tam sufficiens, quam efficax continetur; quia utrumque consistit in quadam motione supernaturali, applicante potentias animæ ad actus supernaturales: cum hoc tamen discrimine, quod auxiliium sufficiens movet tantum, & applicat ad actus imperfectos, qui animam disponunt & præparant ad perfectiores; auxiliium verò efficax movet & applicat ad actus perfectos: contritionis & charitatis, qui animam ultimò præparant & disponunt ad gratiam sanctificantem, quæ est ultima & perfectissima forma ordinis supernaturalis. Unde communiter docent Thomistæ cum Alvare lib. 3. de Auxiliis disp. 80. auxiliium omne quod respectu unius actus est sufficiens, esse simul etiam efficax in ordine ad alium, ad quem efficiendum, per absolutum divinæ providentiæ decretum ordinatur: ita ut simpliciter sit sufficiens, efficax autem secundum quid.

Tom. 1.

in Bibliotheca

145

146

147

148. Ad secundum respondeo, non solum recentiores Thomistas, sed etiam antiquiores, agnovisse in statu naturæ lapsæ auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, & ab eo separabile. Cajetanus enim super Epistolas Pauli, exponens hæc verba Apostoli, ad Corinth. 10. *Fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* subiungit: *Dixit apostolus, ut possitis sustinere, & non dixit, ut sufferatis: sat enim est fidelitati divina, ut tribuat posse sufferre. Velle autem sufferre, & ipsum sufferre, alterius gratia est, quæ electis confertur, & non est omnibus communis. Quibus verbis utrumque auxilium sufficiens & efficax ita clarè expressit doctissimus ille Cardinalis, ut à solis cæcis videri non possit. Ibi enim distinguit duplicem gratiam; unam specialem, aliam communem; unam quæ datur omnibus, aliam quæ datur præcipuè electis; unam quæ dat posse sufferre tentationes, alteram quæ dat ut actu illas sustineamus.*
149. Idem auxilium sufficiens ab efficaci distinctum docet Ferrariensis Cajetano contemporaneus, contra Genes. cap. 15, ubi hæc scribit: *Cum duplex sit auxilium Dei, quo ad beatitudinis consecutionem indigemus, scilicet habitualis gratia, & divina motio, tam intrinsecè quam extrinsecè facta, quæ ad bonum dirigimur, & ad gratia preparationem excitamur: primum auxilium Deus non omnibus dat absolute loquendo postquam peccaverunt, sed bene omnibus se ad ipsum preparantibus ex divina motione concedit. Secundum autem auxilium omnibus impendit, & nulli quantum ad hoc est absens Deus, cum nullus sit qui ab eo non moveatur ad bonum, & ad gratia preparationem.* juxta illud Apocalyp. 3. *Ego sto ad ostium, & pulso.*
150. Item Dominicus Soto, qui Concilio Tridentino interfuit, & multis annis ante Alvarem scripsit, in 4. dist. 4. q. 1. art. 10. dicit, *Nunquam per Deum stat, quo minus quicumque peccator reconciliari cum ipso valeat: nemini enim auxilium speciale denegat, quod ad reconciliationem sufficit.*
151. Idem auxilium sufficiens ab efficaci distinctum clarè docet Medina 1. 2. q. 109. art. 10. ubi sic habet: *Scito quod Deus geminum donum sua gratia conferre solet peccatoribus. Alterum quo possint resistere, & salvari; & hoc donum omnibus hominibus confert, de quo dicitur, Ecce sto ad ostium, & pulso. Alterum est auxilium efficax, quo homo efficaciter convertitur & salvatur; & hoc universis hominibus qui peccaverunt non confert: nam certè si conferret auxilium efficax, converterentur, efficaci enim Dei motioni nemo resistere potest. Idem sentiunt Navarrete 1. p. qu. 19. art. 8. Bannez ibidem qu. 23. art. 3. Ledesma de Auxiliis qu. unica art. 16. & alii communiter.*
152. Ad tertium nego Majorem, ad cujus probationem dicendum est, quod licet apud Grammaticos, nomine auxilii sufficiens, intelligatur illud quod omnibus modis sufficit, & præter quod ad operandum nihil ultra requiritur; apud Theologos tamen & viros doctos, nomine auxilii sufficiens, intelligitur id quod dat potentiam totum complementum, & totam virtutem, seu sufficientiam ex parte actus primi, & principii habitualis ad operandum requisitam; quamvis non det actualitatem, seu complementum se tenens ex parte actus secundi, & constituens voluntatem in ratione principii actualis suarum operationum. Unde licet detur, auxilium quod admittunt Thomistæ in statu naturæ lapsæ, & quod sufficiens appellant, non esse sufficiens grammaticaliter, erit tamen sufficiens theologice. Et hoc duplici titulo: primo quia sufficienter
- A** excitat voluntatem ad volendum & operandum bonum supernaturale. Secundò, quia dat illotam sufficientiam, & totum complementum se tenens ex parte actus primi, & potentiam antecedentis (ut suppono ex Tractatu de Auxiliis) quamvis non tribuat illi actualitatem, motionem, & applicationem, per quam constituitur in ratione principii actualis suarum operationum, & fit potestis ad operandum, non solum potentia antecedenti, ab actu secundo separabili, sed etiam potentia consequenti, cum operatione indissolubiliter conjuncta, & copulata.
- B** Hæc res posito declarari & illustrari potest duplici exemplo aptissimo: Primum sumitur ex sententia plurium Theologorum, qui docent gratiam habituales in Adamo & in Justis habuisse vel habere rationem auxilii sufficientis ad actus supernaturales eliciendos. Et in hoc sentit Doctor cum quo disputamus, intelligit & interpretatur, cum Conrado & Sylvio, D. Thomam, cum ait 1. 2. qu. 106. art. 1. ad 2. quod *lex nova, quantum est de se, auxilium sufficiens dat ad non peccandum*. nomine enim auxilii sufficientis, dicit S. Doctorem non aliam gratiam intellexisse, quam habituales & justificantes, quæ in nova lege in Justis habet rationem auxilii sufficientis ad observanda præcepta supernaturalia: Atqui certum est, juxta principia D. Thomæ, solam gratiam justificantem non sufficere in Justis, nec in primis parentibus in statu innocentie, ad actus supernaturales eliciendos, sed præter illam requiri aliam gratiam actualem & moventem, quæ habitus supernaturales & infusi applicentur ad agendum, & reducantur in actum. Ergo non requiritur ad rationem & denominationem auxilii sufficientis, Theologicè sumpti, quod tribuat omnia ad agendum prærequisita, prioritate naturæ & causalitatis, & quod se sola ita sufficiat ad operandum, ut non indigeat alio auxilio moventem, & applicante ad agendum. Major & Consequentia patent, Minor autem probatur expressis testimoniis D. Thomæ qui 1. 2. qu. 109. art. 9. quærit, *utrum ille qui jam consecutus est gratiam, per seipsum possit operari bonum, & vitare peccatum absque auxilio gratiæ?* Et respondet quod homo ad rectè vivendum dupliciter auxilio Dei indiget: uno quidem modo, quantum ad aliquod habituale donum, per quod natura humana corrumpitur sanetur, & etiam sanata elevatur ad operandum opera meritoria vite æternæ, quæ excedunt proportionem naturæ. Alio modo indiget homo auxilio gratiæ, ut à Deo moveatur ad agendum. Quantum igitur ad primum auxilii modum, homo in gratia existens non indiget alio auxilio gratiæ, quæsi aliquo alio habitu infuso. Et hoc propter duo: Primum quidem ratione generali, propter hoc quod nulla res creata potest in quocumque actu produci, nisi virtute motionis divine. Secundò ratione specialis, propter conditionem status naturæ humanæ, quæ quidem licet per gratiam sanetur, & in seipsa mentem; remanet tamen in ea corruptio & infusio, quantum ad carnem, per quam servit legi peccati, ut dicitur ad Romanos 7. Et in responsione ad 1. dicit: *Etiam in statu gloriæ, quando gratia erit omnino perfecta, homo divino auxilio indigebit.* Idem docet de primis parentibus in statu innocentie, locis supra à nobis relatis, in quibus allerit, quod homo in utroque statu (naturæ scilicet integre & corruptæ) indiget auxilio divino, ut ab ipso moveatur. Et quod mens hominis, etiam sancti, non ita habet dominium sui actus, quæ indiget moveri à Deo.
- C**
- D**
- E**
- F**
- G**
- H**
- I**
- K**
- L**
- M**
- N**
- O**
- P**
- Q**
- R**
- S**
- T**
- V**
- X**
- Y**
- Z**

Eadem veritas alio exemplo illustrari potest: **A** Deus enim ratione sua omnipotentia est perfectissimus, completissimus, & sufficientissimè potens ad creandos v. g. alios mundos: quis hoc negat? Et tamen certum est, quòd hæc mundos non potest prodire in actum, & alios mundos de facto creare, defectu decreti eam applicantis, quòd Deus non potest habere de novo, alioquin intrinsecè mutaretur, ut supra ostensum est. Similiter etiam, cum homo ratione auxilii sufficienti habeat totum complementum potentia, quantumvis careat divinâ motione & applicatione per quam talis potentia ad actum reducatur, debet tamen censeri completè potens in actu primo ad operandum, & eliciendos actus supernaturales. Unde sicut D. Thomas *quæst. 3. de Potentia. art. 5. ad 1.* docet quòd quando dicitur, Deus non posse facere nisi quòd præcivit, & deventis distingui solet de potentia antecedente, & consequente: vel si *ly non potest* referatur ad actum, conceditur, si verò referatur ad potentiam, negatur. Ita similiter, quando dicitur quòd ille qui caret auxilio efficaci, non potest operari, non potest converti, non potest adimplere præcepta, distinguendum est: potentia antecedenti, negandum. Potentia consequenti, concedendum. Vel si *ly non potest* referatur ad actum, verum est. Si referatur ad potentiam, falsum.

B Ex hoc patet responsio ad quartum, desumptum ex variis auctoritatibus Scripturæ, Conciliorum, & SS. Patrum. Respondetur enim, quòd quando Scriptura, Concilia, & SS. Patres docent hominem sine gratia non posse venire ad Christum, non posse credere, non posse converti &c. Si in eis locis sit sermo de gratia efficaci, hæc intelligenda sunt de potentia consequente & infallibilitatis, non autem de potentia antecedente & purè possibilitatis. Et ita satis clarè se explicat Augustinus de Natura & Gratia cap. 42. ubi dicit: *Servatà & adjunctâ hominis voluntate, possibilitas ipsa simul cum effectu in sanctis provenit: quibus verbis docet, possibilitatem cum effectu conjunctam, quæ est potentia consequens & infallibilitatis, esse à gratia efficaci: non tamen negat, possibilitatem antecedentem, & ab actu separabilem, esse à gratia sufficiente.*

Eadem explicatio apertè colligitur ex D. Thoma locis ab Adversario citatis, ubi dicit quòd *nulla res creata potest in actum prodire, nisi virtute divina motum: hæc enim propositio sumpta in hac universalitate, & intellecta de omnibus causis secundis, etiam naturalibus, non potest esse vera, nisi explicetur & intelligatur de potentia consequente; nam certum est causas naturales, independentes à divina motione, habere potentiam antecedentem ad operandum, ratione virtutis naturalis quam à Deo in prima productione receperunt, & indigere solum ejus motione & applicatione, ut talis virtus de actu primo ad secundum reducatur.*

C Ad quintum quod sumitur ex definitione necessariâ à D. Thoma adductâ, dicendum est, illam esse legitimam, sed cum grano salis intelligendam. Quando enim dicitur, quòd necessarium est illud sine quo finis haberi non potest, hoc debet intelligi, abstrahendo à potentia antecedenti & consequenti; ita ut si aliquid sit necessarium ex parte potentia & actus primi, finis sine illo haberi non possit, etiam potentia antecedente. Si verò illud sit tantum necessarium

A ex parte actus secundi, vel ut reductivum de actu primo ad secundum, finis sine illo haberi non possit, potentia consequente & infallibiliter cum actu conjunctâ. Et ita cum gratia sufficienti se teneat ex parte actus primi, tanquam ejus complementum, & ut virtus elevativa potentia, sine illa homo non potest converti, nec observare præcepta supernaturalia, potentia antecedenti. E contra verò, cum gratia efficax se teneat solum ex parte actus secundi, vel potius sit aliquis nexus intermedius, jungens indissolubiliter actum primum cum secundo, ut docent Thomistæ in Tractatu de Auxiliis, ille qui caret auxilio efficaci, non potest converti, nec observare præcepta supernaturalia, potentia consequenti, & indissolubiliter conjunctâ cum actu. Unde patet disparitas ad exempla de navi, de penicillo, de alimentis, quæ profert ille Doctor, & sæpe repetit & inculcat: hæc enim sunt necessaria ad navigandum, ad pingendum, ad conservandam vitam, ex parte ipsius potentia, & actus primi; & ideo absolute & simpliciter verum est dicere, quòd homo non potest navigare sine navi, pingere sine penicillo, & coloribus, nec conservare vitam sine alimentis. Gratia autem efficax non est necessaria ad operandum, ex parte actus primi, tanquam complementum potentia, sed tantum ex parte actus secundi, & tanquam ejus applicatio. Unde qui eâ caret, non potest dici simpliciter impotens ad operandum (sicut qui caret navi & penicillo, censetur simpliciter impotens ad navigandum & pingendum) sed solum secundum quid, & cum addito: potentia scilicet consequente, & applicatâ ad actum, sive cum actu indissolubiliter conjunctâ.

D Ad sextum respondeo quòd licet auxilium sufficienti possit simul complere potentiam ad actus perfectos, & eam applicare ad imperfectos, ut Thomistæ docent in Tractatu de Auxiliis; auxilium tamen efficax non potest utrumque præstare, & duo illa munia simul obire. Ratio discriminis est, quia cum auxilium sufficienti sit prima forma ordinis supernaturalis (prima inquam ordine generationis, non perfectionis) ac proinde nullam in tali ordine præsupponat, debet primò elevare potentiam animæ, easque complere in actu primo ad actus supernaturales eliciendos; & cum aliunde sit quædam motio & prædeterminatio, debet illas applicare ad aliquos actus, saltè imperfectos. Auxilium verò efficax est secunda forma ordinis supernaturalis, & quidam nexus indissolubiliter jungens potentiam cum actu: unde præsupponere debet potentiam jam elevatam & completam in actu primo per auxilium sufficienti, eamque solum applicare ad agendum, sive reducere de actu primo ad secundum.

E Ex quo patet responsio ad ultimum, concessa enim Majori, neganda est Minor. Ad cujus probationem dicendum est, quòd licet auxilium sufficienti sit quædam motio & prædeterminatio ad imperfectè volendum, & eliciendos actus imperfectos, qui præparant & disponunt ad perfectiores, nihilominus quia est prima forma ordinis supernaturalis, non debet præsupponere potentiam prius completam & elevatam ad ordinem supernaturalem, sed debet eam primò complere & elevare. Sicut videmus in naturalibus, quòd prima dispositio aliam non præsupponit in materia, sed eam primò præparat ac

disponit, aliàs daretur processus in infinitum. Auxilium verò efficax est secunda forma ordinis supernaturalis, ac proinde non debet primò complere potentiam, & elevare ad illum ordinem; sed potius debet eum præsupponere completam & elevatam per aliam formam priorem, scilicet per auxilium sufficiens, eamque solum ad actus perfectos movere, & applicare.

DISPUTATIO V.

De Efficacia Voluntatis Dei.

C Elebris est hæc disputatio, ex illa enim pendet resolutio plurium difficultatum & controversiarum, quæ inter Thomistas & Recentiores his temporibus agitantur. Unde hæc materia accuratè pertractanda est, & veluti ad pondus Sanctuarii ponderanda: id est ad normam Scripturæ, doctrinæ SS. Patrum, & rationum theologiarum, diligenter examinanda.

ARTICULUS I.

An circa nostros actus liberos, Deus habeat decretum de se efficax, vel purè indifferentis, ac expectans determinationem à libero arbitrio?

§. I.

Quibusdam Præmissis, referuntur sententiæ, & vera eliguntur.

1. **N**otandum primò Effectus qui à Deo procedunt, triplicis esse generis. Quidam enim à solo Deo procedunt, sine ullo consortio & cooperatione causæ creatæ, ut creare Angelum, glorificare animam, dare primam vocationem &c. Alii causantur à Deo cum consortio causæ creatæ, sed naturalis & necessariæ, ut illuminatio, calefactio &c. Alii denique ab illo producantur cum cooperatione causæ creatæ liberæ: ut actus charitatis & contritionis iustitiæ vel temperantiæ. De actibus primi & secundi generis, nulla est difficultas vel controversia inter Theologos: evidens enim est dari in Deo decretum ex se efficax, antecedenter influens, & naturâ suâ causans tales effectus. Unde tota difficultas & disputatio devolvitur ad actus tertij generis, quos Deus efficit cum consortio, & cooperatione causæ liberæ, cuius libertati & indifferentiæ officere ac repugnare videtur efficacia antecedens decreti absoluti & determinati.

2. **N**otandum secundò. Duobus modis decretum divinum posse dici indifferentis. Primò quia nullum actum determinatè respicit, nullamque discernit actionem in specie, sed indifferentem se habet ad quæcumque operationem, & expectat determinationem à voluntate creatâ, quantum ad speciem actûs. Secundò decretum potest vocari indifferentis, quia licet determinet & applicet voluntatem ad aliquem actum in specie & in individuo determinatum, eam tamen determinat per modum liberi, & relinquendo in ea indifferentiam positivam & actualem, seu potentiam ad actum oppositum. Et in hoc secundo sensu, non negant Thomistæ, Deum circa nostros actus liberos habere decreta indifferentia, sed tantum in primo, de quo solum procedit præsens difficultas & controversia.

A Notandum tertio: Aliud esse voluntatem Dei esse efficacem, & aliud illam esse efficacem. Nam efficiens præcisè dicitur ab effectu qui de facto sequitur; & ita sufficit ad hoc quòd sit efficiens, quod concomitanti concursu, vel etiam ex associatione alterius causæ, ipsâ voluntate concomitantem concurrentem, effectus sequatur; ut autem sit de se efficax, requiritur quòd ex directione & fine præconcepto, ita moveat ad effectum, quòd determinatè moveat ad talem effectum in specie, & in individuo, non verò in indeterminatè & indifferentem se habeat, quòd ex illa æquè bene possit sequi, vel non sequi effectus. Et in hoc magna contingit æquivocatio, & hallucinatio apud aliquos Recentiores, qui confundunt efficaciam divinæ voluntatis & gratiæ, cum ejus efficientiâ; & ex hoc quòd gratia non influat in actus liberos nostræ voluntatis, nisi cooperante libero arbitrio, inferunt illam non esse efficacem ex se, sed solum ex consensu & cooperatione liberi arbitrii His præmissis

C Circa propositam difficultatem duæ sunt celebres sententiæ, quarum prima negat in Deo decreta ex se efficacia circa nostros actus liberos, & asserit purè indifferentia, ita Molina in pluribus suis concordia locis, præsertim *quest. 14. art. 3. disp. 26. §. Neuter. Suarez prolog. 2. de Gratia cap. 8. Lessius lib. de Gratia effectibus cap. 4.* & alii Recentiores communiter, affirmantes Deum of ferre voluntati creatæ concursum indifferentem & generalem ad unum actum, & ad oppositum, quatenus est de se ad utrumque paratus; & à voluntate creatâ determinari speciem actûs ad quem Deus concurrat.

D Ad dunt quòd, ratione hujus decreti generalis & indifferentis, divina omnipotentia ita remanet conjuncta & connexa voluntati creatæ, ut hæc cooperante, illa necessariò cooperetur, & veluti simul trahatur ad operandum. Quòd ut magis explicent, constituunt exemplum in habitibus: nam hoc ipso quòd potentia voluntatis producit actum supernaturalem dilectionis, influendo in illum: eò ipso simul influat habitus supernaturalis charitatis. Simili modo (inquunt) cogitandum est, divinam potentiam, veluti habitum quemdam omnibus rebus intemè insidentem & connexum, simul in omni operatione cooperari, & determinari ad speciem actûs ab ipsa voluntate creatâ, quamvis illam determinet quantum ad individuum. Tale autem decretum generale, quidam volunt esse conditionatum, eò quòd nihil per illud Deus absolute decernat, sed dependenter à conditione quadam, scilicet si voluntas se determinaverit; quâ postâ purificatur, & transit in absolutum, fitque absolute efficax in actu secundo, & producit concursum ad extra. Ex quo inferunt, non opus esse alio decreto, quo Dei concursus absolute præparetur. Sicut, inquit, cum quis donat aliquid sub certa conditione, postâ illâ conditione, donatio fit absoluta, & efficax in actu secundo, producitque suum effectum vi suâ, neque opus est illum sub forma actûs absoluti repetere. Alii tamen existimant, decretum illud indifferentis, non esse conditionatum, sed absolutum & generale, concurrerit scilicet ad omnem actum ad quem voluntas creatâ voluerit se determinare, illudque non sufficere ut effectus determinatè fiat, sed præter illud requiri aliud absolutum, quòd ipsi